

Arbeidsomstandigheden en certificering 2012

Overzicht toezicht verplichte certificatie van personen, producten en systemen

Een instrument dat het ministerie van SZW inzet om veilige en gezonde arbeidsomstandigheden te bevorderen, is certificatie. In de Arbeidsomstandighedenwet en de Warenwet ligt de wettelijke basis voor verplichte certificatie van personen, producten en systemen. Certificaten worden verstrekt door certificerings- en keuringsinstellingen (cki's) die daartoe door de minister van SZW zijn aangewezen. De certificaten vallen daarmee onder de verantwoordelijkheid van de minister. De bedoeling van het certificaat is dat de gebruiker een 'gefundeerd vertrouwen' mag hebben dat aan de gestelde eisen is voldaan. De Inspectie SZW houdt toezicht op de cki's. Dit document geeft inzicht hoe dit toezicht in 2012 vorm heeft gekregen.

Persoonscertificatie behelst 11 werkvelden: arbeidshygiënist, deskundig asbestverwijderaar, deskundig toezichthouder asbestverwijdering, duikarbeid, gasdeskundige tankschepen, hogere veiligheidskundige, kraan- en heimachinist, arbeids- en organisatiedeskundige, springmeester, vuurwerkdeskundige, en sinds 1 februari 2012 deskundige inventariseerder asbest. Productcertificatie behelst negen werkvelden: containers, drukapparatuur (gebruiksfase en nieuwbouw), explosie veilig materieel, hijskranen (gebruiksfase), liften (gebruiksfase en nieuwbouw), machines (nieuwbouw) en persoonlijke beschermingsmiddelen. Systeemcertificatie behelst vier werkvelden: arbodiensten, asbestinventarisatie, asbestverwijdering en opsporing conventionele explosieven.

Er zijn 34 aangewezen cki's (stand op 31 december 2011). Daarvan zijn er 11 actief op het gebied van persoonscertificatie (6904 afgegeven certificaten), 32 op productcertificatie (92.236 afgegeven certificaten) en 10 op systeemcertificatie (465 afgegeven certificaten).

Toezichtactiviteiten en resultaten

Toezicht op de wettelijk verplichte certificatie wordt namens de minister uitgevoerd door Toezicht Certificatie van de Inspectie, in 2012 bestaande uit zeven inspecteurs. Gezien het aantal werkvelden moet er een keuze gemaakt worden. De keuze is afhankelijk van de risicoanalyse, de politieke aandacht van het moment, en de signalen die binnenkomen. In 2012 hebben drie onderzoeken tot rapporten geleid, die via de minister aan het parlement zijn aangeboden. Die rapporten en de desbetreffende werkvelden worden hieronder besproken. Verder zijn er

nog lopende onderzoeken die in 2013 tot een rapport zullen leiden, zoals een onderzoek naar certificatie van arbodiensten en arbodeskundigen.

Veel capaciteit is ook ingezet voor de afhandeling van signalen. In 2012 zijn 30 signalen binnengekomen, die in meer of mindere mate onderzoek hebben gevestigd. Daarvan betreffen 15 signalen asbestgerelateerde zaken, vier machines, vier hijskranen/machinisten en zeven andere werkvelden. Een voorbeeld hiervan is een verzuimbetrijf dat in een actualiteitenprogramma in de media zeer negatief uit de bus kwam, doch enige tijd later wel werd gecertificeerd als arbodienst. Dit gaf enige twijfel of het verlenen van het certificaat terecht was. Deze casus is onderzocht, en de arbodienst bleek toch op zorgvuldige wijze te zijn beoordeeld.

Als een instelling (her)aangewezen wil worden als cki, moet onderzoek uitgevoerd worden of de instelling aan de vereisten voldoet. In 2012 zijn twee initiële onderzoeken uitgevoerd en twee heraanwijzingsonderzoeken. In het nieuwe stelsel zal de Raad voor Accreditatie deze beoordeling uitvoeren.

Een cki moet voor ieder werkveld een jaarverantwoording inleveren. In 2012 zijn 87 jaarverantwoordingen over 2011 beoordeeld. Er is een analyse gemaakt op waar te nemen trends.

Asbest

Asbest, en de certificatie daarvan, kan zich verheugen in een ruime politieke en maatschappelijke belangstelling. De gevolgen voor de gezondheid van individuele werknemers kunnen groot zijn. Er zijn in dit werkveld veel toezichtactiviteiten. Er zijn vijf wettelijke certificaten: twee voor systeemcertificatie (asbestinventarisatie en asbestverwijdering) en drie voor persoonscertificatie (deskundig asbestverwijderaar, deskundig toezichthouder asbestverwijdering en deskundig inventariseerder asbest).

In 2012 is door de minister het rapport 'Kiezen voor het delen van informatie' aan het parlement aangeboden. In dit rapport zijn de resultaten vastgelegd van het onderzoek (een evaluatie op verzoek van de minister) naar het in 2009 met de zeven cki's voor asbestverwijdering afgesloten protocol informatie-uitwisseling over bedrijven die de regels overtreden. Het protocol biedt de cki's een instrument om harder op te treden tegen certificaathouders. De Inspectie kan de informatie van de

cki's gebruiken voor haar risicoanalyse en haar toezichtbeleid. Gebleken is dat het protocol een positief effect heeft gehad, maar naar de mening van de Inspectie niet voldoende. Dit rapport heeft aan de basis gestaan van een nieuw (wettelijk verankerd) protocol waarin een werkbare procedure is opgesteld die de cki's dienen te hanteren, om zo harder op te kunnen (en moeten) treden. De Inspectie heeft hier een leidende bijdrage aan geleverd.

Asbest is bij uitsteking een werkveld waarin veel signalen tot de Inspectie komen, die verdere actie vergen. De Inspectie heeft bijvoorbeeld onderzocht of het intrekken van een accreditatie door de Raad voor Accreditatie consequenties heeft voor de aanwijzing van de desbetreffende cki. In een ander geval heeft de Tweede Kamer een vraag gesteld over illegale opslag van asbest, wat ertoe heeft geleid dat de cki onder druk van de Inspectie een maatregel heeft genomen. In weer een ander geval heeft de Inspectie op basis van een klacht een cki ertoe gebracht een certificaat niet te verlengen. Ook is een bijdrage geleverd aan de beantwoording van Kamervragen over de asbestproblematiek in de wijk Kanaleneiland in Utrecht.

Team Certificatie maakt deel uit van het Sectorteam Asbest van de Inspectie. Ten behoeve van het meer gericht uitvoeren van inspecties zijn lijsten opgesteld met 'niet nalevers' en zijn analyses gemaakt.

In 2012 zijn drie onderzoeken opgestart, waarvan de resultaten in 2013 komen. Eén gaat over het certificeren van asbestinventarisatiebedrijven, een tweede over persoonscertificatie bij asbest, en een derde over de wijze waarop cki's de sanctiebepalingen uit het nieuwe certificatieschema asbest toepassen.

Hijskranen en machinisten

Hijskranen dienen veilig te zijn voor degenen die er mee werken en voor de omgeving. Hijskranen moeten daarom eens in de twee jaar gekeurd worden door één van de zes cki's die hiervoor aangewezen zijn. In 2011 zijn 2718 certificaten afgegeven. Op verzoek van de minister heeft de Inspectie een (vervolg)onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van het keuren. De focus lag hierbij in het bijzonder op de afkeurcriteria en de deskundigheid van de keurmeesters. Het rapport, 'Keuren, een hele hijs!', is in 2012 door de minister aan het parlement aangeboden. De keurmeesters bleken het certificatieschema verschillend te interpreteren. Ook handelen de cki's niet uniform. Het vereiste opleidingsniveau en de vereiste ervaring is bij de keurmeesters niet altijd aanwezig. De borging van de deskundigheid van de keurmeesters is nog niet verbeterd. Bijscholing is er bij een aantal cki's niet of nauwelijks. Het blijkt dat drie van de zes cki's goed presteren, deze bedienen gezamenlijk het grootste deel van de markt.

Daarnaast zijn er twee middelgrote cki's waarbij de borging van de kwaliteit niet voldoende is. Ten slotte is er nog een kleine cki die zwaar onvoldoende presteert.

De bevoegdheid van deze laatste cki is naar aanleiding van dit onderzoek door de minister beperkt per 1 januari 2012, en op de resterende bevoegdheid is verscherpt toezicht uitgeoefend. Naar aanleiding van het verscherpte toezicht is de aanwijzing per 1 juli 2012 niet verlengd, waardoor de cki nu niet meer is aangewezen voor het keuren van hijskranen. Bij een cki waarbij de kwaliteitsborging niet voldoende was, bleken bij de evaluatie in 2012 te weinig maatregelen te zijn genomen, en is nogmaals gewezen op het belang hiervan. De Inspectie heeft een verbeterplan gevraagd en ontvangen op het gebied van bijscholing en opleidingsplannen. Verbetermaatregelen blijken te zijn doorgevoerd of in gang gezet. Met een andere cki waar de borging onvoldoende was, is geen gesprek gevoerd daar zij is gefuseerd met een grote, goed presterende cki.

Inmiddels zijn nieuwe certificatieschema's vastgesteld, waar de resultaten van dit onderzoek invloed op hebben gehad. De eisen voor de keurmeester zijn onder meer aangepast.

Ook is naar aanleiding van een dodelijk ongeval met een hijskraan bij een cki nader onderzoek ingesteld. Het ongeval bleek geen direct verband met de keuring te hebben. Nochtans zijn er wel verbeterpunten vastgesteld en doorgevoerd.

In 2011 is het rapport 'Uit het zicht!' naar de kwaliteit van het certificeren van hijskraanmachinisten uitgebracht, dat veel publiciteit heeft gehad. In 2012 is een evaluatie en een effectmeting uitgevoerd. Er blijkt dat veel verbeteringen zijn doorgevoerd, zowel in het algemene proces als bij de twee betrokken cki's. Nieuwe examinatoren moeten voortaan eerst een toets afleggen, en het hele bestand is nu gescreend op geschiktheid. Bijwoningen van examens door de cki worden nu intensiever uitgevoerd. Vanaf 2013 bepaalt de cki per examen welke examinator moet examineren.

Verder is in 2012 een bijdrage geleverd aan het thema hijsen en heffen in het inspectieprogramma betreffende het bezoeken van bouwlocaties. Een goede kwaliteit van de certificering van hijskranen en machinisten is één kant van de medaille, maar het daadwerkelijk gecertificeerd zijn is een tweede. Resultaten hiervan komen in 2013.

Liften

Er zijn in Nederland ongeveer zo'n 88.000 liften, die elke 18 maanden gekeurd moeten worden. Er zijn zes cki's die deze keuringen uitvoeren, die in 2011 gezamenlijk 55.879 certificaten hebben afgegeven. Onafhankelijkheid van

cki's is van wezenlijk belang in het stelsel van certificatie. De Inspectie heeft signalen ontvangen dat de onafhankelijkheid van cki's op het terrein van periodieke liftkeuringen ondermijnd is, of in ieder geval onder druk staat, door de opkomst van grootschalige opdrachtgeverschap van onder andere liftonderhoudsfirma's. De Inspectie heeft dit onderzocht en in 2012 het rapport 'Onafhankelijkheid bij certificerende instellingen bij periodieke liftkeuringen in het licht van grootschalige contractering' uitgebracht, dat door de minister aan het parlement is aangeboden. De Inspectie concludeert dat vijf van de zes cki's positief scoren, waarbij de kanttekening moet worden gemaakt dat de drie cki's die een middenpositie innemen, een grens naderen waarbij ze het risico lopen hun onafhankelijkheid te verliezen. De Inspectie concludeert dat de zesde cki een dusdanige relatie met een onderhoudsfirma heeft, dat daarmee haar onafhankelijkheid te veel onder druk staat. De Inspectie heeft dit gemonitord, en de onafhankelijkheid lijkt nu meer geborgd te zijn. Als reactie op dit oordeel van de Inspectie heeft de cki aanvullende voorwaarden laten opnemen in zijn contract met de onderhoudsfirma. Bij de jaarlijkse verantwoording van de cki's over 2012 aan de Inspectie zal hier ook aandacht voor zijn.

De minister heeft aan de Tweede Kamer toegezegd dat de Inspectie in 2013 een vervolgonderzoek naar het keuren van liften zal uitvoeren. Er zal wederom naar de onafhankelijkheid van de cki's gekeken worden, waarbij ook de praktijk van het keuren zal worden betrokken.

Conclusies en vervolg

Het jaar 2012 is een overgangsjaar. In 2012 is gefaseerd het nieuwe certificatiestelsel ingevoerd. Voor een enkel werkveld gaat het in 2013 in. Per werkveld zijn nieuwe certificatieschema's opgesteld, die ook door de Inspectie zijn beoordeeld. Vanaf 2012 zal de Raad voor Accreditatie in het kader van het aanwijzingsonderzoek de beoordelingen voor (her)certificatie en een jaarlijkse controle uitvoeren. De Inspectie houdt toezicht op de cki's. Afhankelijk van welke risico's de Inspectie ziet, of naar aanleiding van signalen die zij krijgt, kan besloten worden gericht onderzoek te doen bij een bepaalde cki of een groep cki's. Ook kan de Inspectie een bepaald thema of werkveld onder de loep nemen. De conclusie die uit de onderzoeken van Inspectie getrokken kan worden, is dat toezicht noodzakelijk is om een goede werking van het stelsel van certificatie te waarborgen. Veel gaat goed, maar niet alles. Cki's zijn geen onderdeel van de overheid, maar hebben wettelijke taken. Daardoor kunnen andere belangen een rol spelen.

Zie voor meer informatie over het nieuwe stelsel de brochure <http://certificatie.arboportaal.nl/documenten/brochure-certificatie.html>

Deze factsheet is een uitgave van:

Inspectie SZW

De Inspectie SZW maakt deel uit van het
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Contactpersoon

wklever@inspectieszw.nl

vijfkeerblauw | ssv-615028

© Rijksoverheid | Februari 2013